

LARAVEL FRAMEWORKI YORDAMIDA FOYDALANUVCHILARNI AUTENTIFIKATSIYALASH TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH

Ruzimov Omon Narimanovich

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti.
Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi PhD*

Imamaliyev Aybek Turapbayevich

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti.
kriptologiya kafedrasi katta o'qutuvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada foydalanuvchilarni tizimga xavfsiz va samarali kirib o'z sahifasida ishlash uchun autentifikatsiya jarayonidan o'tib ishlashi va ma'lumotlaridan bexavotir, xavfsiz ishlatish ishlari ochiq yoritib berildi. Bundan tashqari har bir foydalanuvchilar uchun alohida sahifalarga bo'lingan tizim ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: PHP, Laravel framework, Yii, Yii2, Python, Java, Html, Css, JavaScript, Mysql, SQLite, PostgreSql, Oracle, axborot xavfsizligi, identifikatsiya, autarizatsiya, autentifikatsiya.

KIRISH

Bugungi kunda raqamli ma'lumotlar bilan ishlashda xavfsizlik, ayniqsa foydalanuvchi autentifikatsiyasi haqida gap ketganda, birinchi o'rinda turadi. O'zining nafisligi va soddaligi bilan mashhur bo'lgan Laravel framework xavfsiz autentifikatsiya tizimlarini tezda ishlab chiqish uchun mustahkam vositalarni taqdim etadi. Ushbu qo'llanmada biz sizga xavfsizlikning eng yuqori standartlarini ta'minlovchi Laravel frameworki yordamida foydalanuvchi autentifikatsiya tizimini yaratish jarayoni bo'yicha yo'l-yo'riq beramiz.

Laravel frameworkining logotip ko'rinishi quyidagi 1-rasmda keltirilgan.

1-rasm. Laravel framework

Foydalanuvchi autentifikatsiyasi ko'pgina veb-illovalarning asosiy xususiyati hisoblanadi. Bu foydalanuvchilarning o'z ma'lumotlariga xavfsiz kirishini va

boshqarishini ta'minlaydi. Laravel frameworki, kuchli PHP ramkasi, foydalanuvchi autentifikatsiyasini samarali amalga oshirish uchun mustahkam vositalarni taqdim etadi va shu jumladan loyihalar uchun laravel framework juda as qotadi.

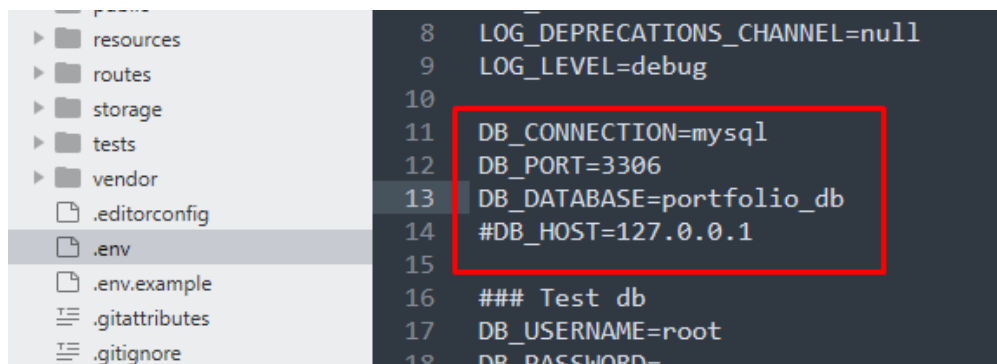
ASOSIY QISM

Laravel - bu o'zining nafis sintaksisi va mustahkam xususiyatlari bilan mashhur bo'lgan mashhur PHP ramkasi bo'lib, uni veb-ilovalarni ishlab chiqish uchun ajoyib tanlov qiladi.

Asosiy shartlari:

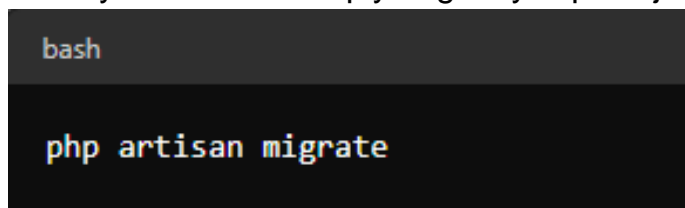
- ✓ PHP (7.3 yoki undan yuqori versiya)
- ✓ Composer (qaramlikni boshqarish vositasi)
- ✓ Laravel Installer (ixtiyoriy, lekin tavsiya etiladi)

Laravelni o'rnatib bo'lgach barcha sozlamalari sozlanadi va ish jarayoni boshlanadi.

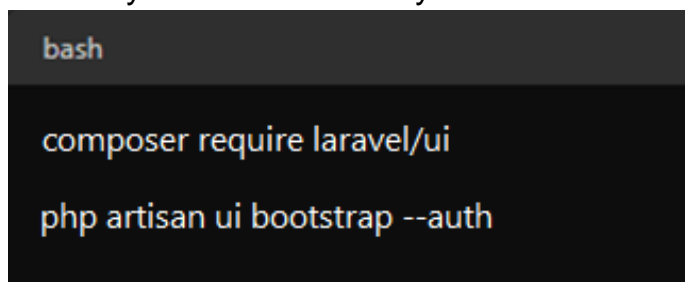
2-rasm. Laravelni ombor bilan sozlash jarayoni

Laravel o'rnatilgan foydalanuvchi migratsiyasi bilan birga keladi. Kerakli jadvallarni yaratish uchun quyidagi buyruqni bajaring.

3-rasm. Ma'lumotlar omborini ishga tushirish

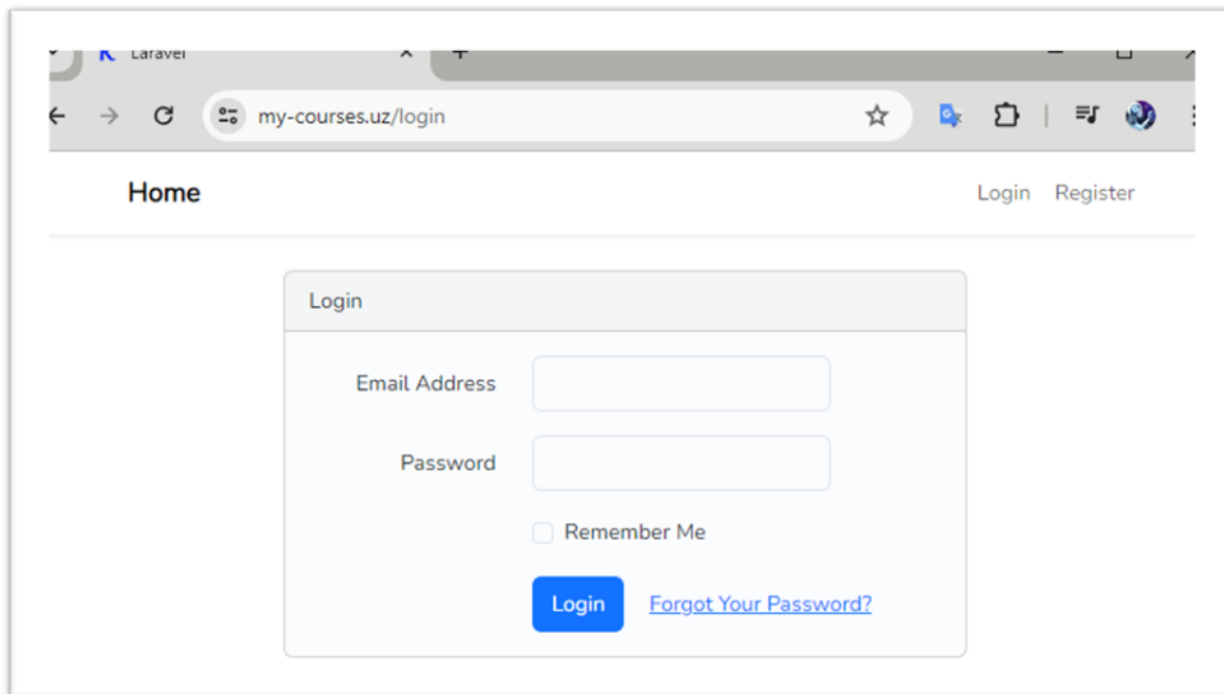
Autentifikatsiyani amalga oshirish uchun ushbu buyrug'ini chaqiramiz va autentifikatsiya kutubxonalarini yuklab beradi.

4-rasm. Autarizatsiya kutubxonasi yuklab olish

Barcha sozlamalar sozlanganidan keying jarayonda dasturni ishga tushirib sahifaga kirib berilgan link kiritiladi va natijada brovzerdagi sahifada login parol oynasi ochiladi. Bu quyidagi 5-rasmda ko'rsatilgan.

5-rasm. Autentifikatsiya jarayoni

Autentifikatsiya ko'rinishlarini moslashtirish, Autentifikatsiya ko'rinishlari ichida joylashgan resources/views/auth katalog. ushbu ko'rinishlarni ilovangiz dizayniga moslashtirishingiz mumkin. Masalan, kirish formasini sozlash uchun oching resources/views/auth/login.blade.php va kerak bo'lganda HTMLni o'zgartiring.

Middleware O'rta dastur va autentifikatsiya qo'riqchilari. Laravel marshrutlarni himoya qilish uchun o'rta dasturdan foydalanadi. auth vositachi dastur faqat autentifikatsiya qilingan foydalanuvchilarning ma'lum marshrutlarga kirishini ta'minlaydi. Ushbu o'rta dasturni marshrutlarga routes/web.php faylini qo'llashingiz mumkin.

```
php

Route::get('/dashboard', function () {
    return view('dashboard');
})->middleware('auth');
```

6-rasm. Middleware kutubxonasi yordamida autentifikatsiya qilish

Aslida har bir dasturchi turlicha qilib yozishi mumkin shu sababli standart jarayonda bajarilishi ham mumkin. Maxsus autentifikatsiya mantig'ini yaratish.

Ba'zan, autentifikatsiya mantig'ini sozlashingiz kerak bo'lishi mumkin. Laravel ilova/Http/Controllers/Auth da joylashgan autentifikatsiya kontrollerlarini o'zgartirishga ruxsat berish orqali buni osonlashtiradi. Masalan, ro'yxatga olish mantiqini sozlash uchun RegisterController.php da ro'yxatdan o'tish usulini yangilashingiz mumkin.

Kernel.php fayli bilan ishlaganda autentifikatsiyadan o'tish jarayonini o'zimizga mos ravishda sozlasak ham bo'ladi. Shuningdek, Kernel.php faylida protected \$middlewareAliases metodiga alohida ustun qoshib qoyiladi misol tariqasida is_admin yoki is_users deb yozilishi ham mumkin.

```
'verified' => \Illuminate\Auth\Middleware\EnsureEmailIsVerified::class,  
'is_admin' => \App\Http\Middleware\IsAdmin::class,  
'is_student' => \App\Http\Middleware\isStudent::class,
```

7-rasm. Middleware kernel.php fayli

Autentifikatsiya tizimini sinovdan o'tkazish

Autentifikatsiya tizimingiz kutilganidek ishlashini ta'minlash uchun sinov juda muhimdir. Laravel sizning autentifikatsiya xususiyatlaringiz uchun testlarni yozish imkonini beruvchi mustahkam test tizimini taqdim etadi. Siz foydalanuvchini ro'yxatdan o'tkazish, tizimga kirish va boshqa funksiyalarni sinovdan o'tkazishni avtomatlashtirish uchun testlar/Xususiyatlar katalogida test holatlarini yaratishingiz mumkin.

XULOSA

Laravel frameworkida foydalanuvchi autentifikatsiya tizimini ishlab chiqish uning o'rnatilgan vositalari va kutubxonalar tufayli juda oson. Ushbu qo'llanmaga amal qilish orqali siz ilovangiz ehtiyojlariga moslashtirilgan xavfsiz va samarali autentifikatsiya tizimini o'rnatishingiz mumkin. Laravelning moslashuvchanligi va keng ko'lamli hujjatlari uni veb-ilovalarda autentifikatsiyani boshqarish uchun ajoyib tanlov qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYORLAR:

1. Solanki, N., Shah, D., & Shah, A. (2017). "A Survey on different Framework of PHP". International Journal of Latest Technology in Engineering, Management & Applied Science (IJLTEMAS), 6(6), 155-158. R. Nicole, "Title of paper with only first word capitalized," J.Name Stand. Abbrev., in press.

2. Natalya Prokofyeva and Victoria Boltunova, "Analysis and Practical Application of PHP Frameworks in Development of Web Information Systems", Procedia Computer Science, vol. 104, pp. 51-56, 2017.

3. Supaartagorn Chanchai, "PHP Framework for database management based on MVC pattern", International Journal of Computer Science Information Technology (IJCSIT), vol. 3.2, pp. 251-258, 2011.
4. Narimanovich, R. O. (2024). Ma'lumotlar xavfsizligini himoya qilish usullari va tahlili. Italy" actual problems of science and education in the face of modern challenges"., 17(1).
5. Rajaboyevich, G. U. S., & Narimanovich, R. O. (2024). Serverdagi ma'lumotlarni himoya qilish usullari. Italy" actual problems of science and education in the face of modern challenges"., 17(1).
6. Dockins, K. (2017). "Design Patterns in PHP and Laravel." Apress. Retrieved from <http://samples.leanpub.com/larasign-sample.pdf>
7. Turapbayevich, I. A. (2022). IKKI FAKTORGA ASOSLANGAN AUTENTIFIKASIYA ALGORITMI. International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research, 44-47.
8. Muhammad Anif, Arya Dentha and H. W. S. Sindung, "Designing internship monitoring system web based with Laravel framework", 2017 IEEE International Conference on Communication Networks and Satellite (Comnetsat). IEEE, 2017.
9. Narimanovich, R. O., & Mirxamidovna, X. D. (2023). Ma'lumotlar bazasini o'qitish tizimida, qo'llaniladigan ma'lumotlar bazasining dasturiy mahsulotlarini usuli va tahlili. Denmark" theoretical and practical foundations of scientific progress in modern society", 14(1).
10. Masharibovich, N. O., & Narimanovich, R. O. (2023). Talabalar uchun online it savodxonligini oshirishda ma'lumotlar omborining tahlili. Conferencea, 11-17.
11. Pilunchana Kiatruangkrai et al., "Design and Development of Real-Time Communication Content Management System for E-Commerce", Data Privacy and E-Commerce (ISDPE) 2010 Second International Symposium on. IEEE, 2010.
12. Archit Verma, "MVC Architecture: A Comparative Study Between Ruby on Rails and Laravel", Indian Journal of Computer Science and Engineering (IJCSE), vol. 5.5, pp. 196-198, 2014.
13. Zhao Jingling and Gong Rulin, "A new framework of security vulnerabilities detection in PHP web application", 2015 9th International Conference on Innovative Mobile and Internet Services in Ubiquitous Computing, 2015.